

Autoreferat

1. Imię i nazwisko: Maria Winclawska

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

2009 - stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce uzyskany na podstawie rozprawy doktorskiej *Unia Wolności. Casus partii politycznej w okresie transformacji*, napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Romana Bäckera, recenzenci: prof. dr hab. Marek Żyromski (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza), dr hab. Alfred Lutrzykowski (Uniwersytet Mikołaja Kopernika), rozprawa wyróżniona przez Radę Wydziału Humanistycznego.

2004 – tytuł magistra politologii, Wydział Politologii i Studiów Międzynarodowych UMK, praca *Myśl społeczna Harriet Martineau*, napisana pod kierunkiem dr hab. Marka Chmaja, recenzent: dr hab. Wiktor Tkaczyński.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/ artystycznych.

Od 2009- adiunkt w Katedrze Systemu Politycznego RP, Wydział Politologii i Studiów Międzynarodowych UMK

Styczeń 2011-grudzień 2012 – Affiliate Research Assistant w School of Political Science and International Studies, University of Queensland (Australia)

4. Wskazanie osiągnięcia* wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311.):

a) tytuł osiągnięcia naukowego: „Partie polityczne – ich organizacja i wybrane elementy otoczenia społeczno-instytucjonalnego” (cykl publikacji)

b) (autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzenci wydawniczy),

Monografie:

1. Maria Winclawska, Barbara Brodzińska-Mirowska (2016) *Niewykorzystane szanse? Partie polityczne w działaniu*, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2016, 230 s. (rec. prof. dr hab. Robert Wiszniowski, dr hab. Beata Kosowska-Gąstoł).

Monografia jest efektem mojej współpracy z Barbarą Bordzińską-Mirowską. Badania, na podstawie których powstała monografia zostały wsparte ze środków grantu zespołowego Wydziału Politologii i Studiów Międzynarodowych (nr 747), którego byłam kierownikiem. Tytuł projektu grantowego to „Partie polityczne w województwie Kujawsko-Pomorskim z perspektywy organizacyjno-komunikacyjnej”. Monografia łączy dwie perspektywy badania partii politycznych: organizacyjną i komunikacyjną. Jestem autorką rozdziałów:

- I. *Polskie partie polityczne jako przedmiot badań. Rozważania teoretyczne i metodologiczne (z wyjątkiem podrozdziału Partie polityczne w obliczu zmian w komunikacji politycznej)*
- II. *Dominacja czy podporządkowanie? Relacje między centralnymi a parlamentarnymi organizacjami partii politycznych*
- III. *Autonomiczne czy współzależne? Relacje między centralną a regionalną organizacją partii politycznych (z wyjątkiem fragmentów dotyczących komunikacji)*
- V. *Członkowie badanych partii politycznych*
- VII *Członkowie oraz partia. Wzajemne oczekiwania.*

Jestem także współautorką wstępu i zakończenia.

Wkład pracy w przygotowanie dwuautorskiej monografii w ujęciu procentowym przedstawia się następująco: M. Winclawska: 60%, B. Brodzińska-Mirowska: 40%. Oświadczenie to jest zgodne z treścią oświadczenia B. Brodzińskiej-Mirowskiej wystawionego w Warszawie w dniu 9 kwietnia 2019 roku.

2. Roman Bäcker, Lucyna Czechowska, Grażyna Gadomska, Joanna Gajda, Karolina Gawron-Tabor, Maria Giedz, Magdalena Mateja, Bartosz Płotka, Dominika Kasprovicz, Joanna Rak, Aleksandra Seklecka, Wiktor Szewczak, Maria Winclawska, Jagoda Wojciechowska (2016), *Metodologia badań politologicznych*, UMK, Wydział Politologii i Studiów Międzynarodowych oraz Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych, Warszawa, 230 s. (rec. prof. dr hab. Jacek Sroka).

Monografia jest efektem prac zespołu badawczego pod kierunkiem prof. dr hab. Romana Bäckera. Jej celem jest prezentacja oraz krytyczny przegląd metod i technik stosowanych w badaniach w zakresie nauk o polityce. Mój wkład w monografię stanowi autorstwo rozdziału „Badania sondażowe” oraz udział w opracowaniu głównych zagadnień, struktury książki, zbieraniu materiałów i ich analizowaniu. Monografia ta została przetłumaczona na język gruziński i wydana w 2018 roku w Gruzji, pt.:

პოლიტოლოგიური კვლევების მეთოდოლოგია

Mój wkład pracy w przygotowanie wieloautorskiej monografii w ujęciu procentowym wyniósł 7%. Oświadczenie jest zgodne z oświadczeniami: Lucyny Czechowskiej, wystawionym w Toruniu, w dniu 15 kwietnia 2019 roku, Dominiki Kasprovicz wystawionym w Krakowie dniu 15 kwietnia 2019 roku, Magdaleny Mateji wystawionym w Toruniu, w dniu 15 kwietnia 2019 roku, Aleksandry Sekleckiej wystawionym w dniu Toruniu, w dniu 15 kwietnia 2019 roku, Wiktora Szewczaka, wystawionym w Toruniu, w dniu 15 kwietnia 2019 roku.

Artykuły w czasopismach:

3. Barbara Brodzińska-Mirowska, Maria Winclawska (2019), *Why Party Members Matter? The concept of high-quality membership in Polish political parties: communicational and organizational potential* „Czech Journal of Political Science”, vol. XXVI, nr 1, s. 3-21.

M. Winclawska

Wkład pracy w przygotowanie artykułu w ujęciu procentowym przedstawia się następująco:
M. Winclawska: 50%, B. Brodzińska-Mirowska: 50%. Oświadczenie to jest zgodne z treścią oświadczenia B. Brodzińskiej-Mirowskiej wystawionego w Warszawie w dniu 9 kwietnia 2019.

4. Maria Winclawska, Anna Pacześniak (2018), *Members of Polish Political Parties in the Process of Inter-Electoral Campaigning*, „Polish Political Science Yearbook”, vol. 47, nr 4, s. 652-662.

Wkład pracy w przygotowanie artykułu w ujęciu procentowym przedstawia się następująco:
M. Winclawska: 60%, Anna Pacześniak: 40%. Oświadczenie to jest zgodne z treścią oświadczenia Anny Pacześniak wystawionego we Wrocławiu w dniu 8 kwietnia 2019 roku.

5. Anna Pacześniak, Maria Winclawska (2018), *Leadership in Polish Political Parties*, „e-Politikon. From Research on Political Leadership”, nr XXVIII, s. 92-115.

Wkład pracy w przygotowanie artykułu w ujęciu procentowym przedstawia się następująco:
M. Winclawska: 50%, Anna Pacześniak: 50%. Oświadczenie to jest zgodne z treścią oświadczenia Anny Pacześniak wystawionego we Wrocławiu w dniu 8 kwietnia 2019 roku.

6. Anna Pacześniak, Maria Winclawska (2017), *Czy współczesne partie potrzebują jeszcze członków? Wnioski z badań empirycznych w polskich partiach politycznych*, „Political Preferences”, nr 17, s. 7-26.

Wkład pracy w przygotowanie artykułu w ujęciu procentowym przedstawia się następująco:
M. Winclawska: 50%, Anna Pacześniak: 50%. Oświadczenie to jest zgodne z treścią oświadczenia Anny Pacześniak wystawionego we Wrocławiu w dniu 8 kwietnia 2019 roku.

7. Maria Winclawska (2016), *Głosy nieważne w wyborach do australijskiej Izby Reprezentantów 2001-2013*, „Studia Wyborcze”, tom XXII, s. 89-104.

Rozdziały w pracach zbiorowych:

8. Barbara Brodzińska-Mirowska, Maria Winclawska (2018), *Partie polityczne w dobie wyzwania w obszarze komunikacji: wewnętrzna komunikacja polityczna w perspektywie członków ugrupowań politycznych*, w: A. Bąk-Szołucha, Ł. Kubisz-Muła (red.), *Oblicza komunikacji: polityka, instytucje publiczne, biznes*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej, Bielsko-Biała, s. 47-65.

Wkład pracy w przygotowanie artykułu w ujęciu procentowym przedstawia się następująco:
M. Winclawska: 40%, B. Brodzińska-Mirowska: 60%. Oświadczenie to jest zgodne z treścią oświadczenia B. Brodzińskiej-Mirowskiej wystawionego w Warszawie w dniu 9 kwietnia 2019 roku.

9. Maria Winclawska (2016), *Attitudes, opinions et comportements politiques*, [dans:] A. Pacześniak, J-M. De Waele (eds.), *Comprendre La Pologne. Société, politique et institutions*. L'Harmattan, Paris, s. 109-142.

M. Winclawska

10. Maria Winclawska (2010), *Kultura polityczna studentów Uniwersytetu Mikołaja Kopernika*, w: M. Jeziński (red.), *Postawy studentów Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu wobec dorosłości*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, 2010, s. 224-246.
11. Maria Winclawska (2012), *Sondażomania, czyli liczygłoty o wyborach*, w: M. Jeziński (red.), *Wybory parlamentarne 2007*, Dom Wydawniczy Duet, Toruń, s. 121-136.
12. Maria Winclawska (2011), *Sondaże w kampanii prezydenckiej*, w: J. Okrzesik, W. Wojtasik (red.), *Wybory prezydenckie 2010*, Wydawnictwo REMAR, Katowice 2011, s. 173-194.
13. Maria Winclawska (2012), *Sondaże, prognozy wyborcze i co z nich wynika. Analiza na przykładzie wyborów parlamentarnych 2011*, w: A. Turska-Kawa, W. Wojtasik (red.), *Wybory parlamentarne 2011*, Uniwersytet Śląski, Katowice, s. 23-43.
14. Maria Winclawska (2016), *Australijski system wyborczy w kontekście wyborów federalnych w 2010 i 2013 roku*, w: A. Kandzia-Paździał, J. Siekiera (red.), *Australia w XX i XXI wieku, Polityka, historia i kultura* Wydawnictwo i-Press, Katowice, s. 9-37.
15. Maria Winclawska (2018), *Przymus wyborczy w: Leksykon wiedzy politologicznej*, J. Marszałek-Kawa, D. Plecka (red.), Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, s. 381-385.

c) omówienie celu naukowego ww. pracy/prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Przedmiotem moich badań są partie polityczne, ich funkcjonowanie jako organizacji, zarówno w wymiarze wewnętrznym, jak i w otoczeniu społecznym, politycznym i instytucjonalnym. Podjęłam w tym zakresie empiryczne badania polskich partii politycznych, równoległe rozpoczynając także studia australijskiego systemu politycznego, co w mojej pracy badawczej znajduje się we wstępnej fazie opracowania.

Problematyka partii politycznych obecna jest w polskiej politologii głównie w aspektach: (1) teorii partii politycznych i systemów partyjnych, (2) studiów przypadków partii, (3) opisu systemów partyjnych, (4) analizie strategii politycznych partii wobec określonych kwestii, (5) działań marketingowych partii. Nieczęsto jednak podejmowane są badania empiryczne partii politycznych jako organizacji. Badania takie prowadziło kilka zespołów: w latach 1990tych i w początku obecnego stulecia. Były to badania Mirosławy Grabowskiej i Tadeusza Szawiela (1993, 2001, 2004) zaś w drugiej dekadzie XXI wieku były to projekty: Katarzyny Sobolewskiej-Myślik, Beaty Kosowskiej-Gąstoł i Piotra Borowca (2010) oraz Anny Pacześniak i Jeana Michela de Waela (2011). Czerpiąc inspirację z dokonań poprzedników, podjęłam empiryczne badania, które w szerszym kontekście niż w dotychczasowych badaniach, skupione są na członkach partii, organizacji partii, subsystemach partii oraz na wybranych elementach otoczenia partii.

M. Winclawska

Wychodząc od klasycznych definicji grupy społecznej jako zbiorowości we względnie trwałych stosunkach społecznych, z wewnętrzną organizacją, to jest ogółem pozycji i ról (w tym ról władczych), posiadającej świadomość przynależności grupowej, w mojej pracy badawczej stawiam jako główny problem funkcjonowanie partii politycznej jako grupy społecznej wraz z badaniem wybranych elementów jej otoczenia społecznego, politycznego i instytucjonalnego.

„Podstawowym elementem składowym grupy są członkowie” (Szczepański 1970: 258), stąd członkowie partii politycznych są przedmiotem moich zainteresowań i badań. W pierwszej kolejności charakteryzuję ich strukturę społeczno-demograficzną i pokazuję jak ważna dla nich jest przynależność partyjna. W drugiej, szukam odpowiedzi na pytanie, czy członkowie partii politycznych, których jednym z podstawowych zadań jest reprezentowanie społeczeństwa, są dla tego społeczeństwa reprezentatywni w sensie społeczno-demograficznym? Dalej, analizując relacje wewnątrzgrupowe, diagnozuję stan wzajemnych oczekiwań, opinii i ocen członków partii i elit partyjnych, zwracając uwagę na role i miejsce członków w strukturach partii. Określam poza tym umocowanie liderów partii wewnątrz organizacji, a także analizuję relacje między subsystemami partyjnymi jako elementami organizacji. Zwracam także uwagę na to, że partie jako organizacje nie działają w próżni, dlatego podejmuję się analizy wybranych elementów otoczenia partyjnego.

Partie polityczne: członkowie, elity, liderzy i organizacja partyjna

Charakterystyka społeczno-demograficzna członków partii

Badania przeze mnie prowadzone dotyczące charakterystyki społeczno-demograficznej członków partii potwierdziły podstawowe ustalenia badań empirycznych z przełomu XX i XXI stulecia. Nadal obserwujemy maskulinizację polskich partii i ich elit, dominację osób w średnim wieku i z wyższym wykształceniem. W badaniu tym pokazałam także, że nie tylko relatywnie mała liczba osób młodych, które przynależą do partii politycznych jest niepokojąca z punktu widzenia ciągłości organizacyjnej ugrupowań politycznych i wymiany pokoleniowej, ale także, że niepokój budzi mediana przynależności do partii, która w badanych ugrupowaniach jest wysoka i średnio wynosi 6 lat, a w przypadku partii sukcesorek (SLD i PSL) odpowiednio aż 12 i 16 lat. Wartość tej mediany z jednej strony świadczy o pewnej trwałości przynależności

M. Winiarska

partyjnej, tych osób, które zdecydują się do partii zapisać, ale jednocześnie pokazuje niski poziom rekrutacji nowych członków.

Analizy socjodemograficzne członków polskich partii politycznych pokazują także, że struktury społeczne partii nie odzwierciedlają struktury społecznej kraju, co oznacza, że pod tym względem partie są organizacjami elitarnymi. Mówiłam m.in. na konferencji IPSA w Montrealu (2014) w wystąpieniu *Party membership in Polish Political Parties*, w panelu: "What is party membership?". Cechy społeczno-demograficzne badanych członków partii przedstawiłam także w rozdziale *Członkowie badanych partii politycznych* w monografii *Niewykorzystane szanse. Polskie partie polityczne w działaniu* (publikacja nr 1).

Relacje między członkami a elitami partyjnymi

Stawiam tezę, że warunkiem skuteczności partii w walce wyborczej i realizacji przyjętych przez nią celów politycznych jest zachowanie równowagi między oczekiwaniami i ambicjami członków partii politycznych, a oczekiwaniami wobec struktur członkowskich elity partyjnej i decydentów szczebla centralnego. Stąd we współtworzonych i prowadzonych przeze mnie projektach stawiam pytania badawcze rzadko obecne w dotychczasowych analizach polskich partii politycznych, a także rzadko pojawiające się w badaniach empirycznych członków partii politycznych innych państw. Są to pytania o wzajemne relacje, oczekiwania i oceny: z jednej strony członków partii politycznych wobec swoich organizacji i partii jako takich, a z drugiej o oceny i oczekiwania elit partyjnych i liderów partyjnych wobec własnych struktur. Temat oczekiwań i motywacji członków partii, tych na najniższym szczeblu organizacji jest tym bardziej interesujący, że - jak przyznają rozmówcy w indywidualnych wywiadach pogłębionych, które prowadziłam (z liderami partyjnymi i członkami elity partyjnej), same partie rzadko prowadzą tego typu analizy, stąd *de facto* ich wiedza na temat członków pochodzi z niesystematycznej i w gruncie rzeczy przypadkowej obserwacji.

Partia w oczach członków

Jesteśmy krajem o jednym z najniższych wskaźników upartyjnięcia elektoratu w Europie (van Biezen, 2013). Partie jak pokazują na przykład badania CBOS, ale także badania prowadzone w ramach grantów zespołowych, które współtworzę, nie cieszą się ani sympatią obywateli, ani ich zaufaniem. Istnieje jednak grupa ludzi, która wstępuje do

M. Winiarska

partii pomimo tego ewidentnie negatywnego ich wizerunku społecznego. Ludzie ci identyfikują się z wartościami głoszonymi przez partię, a co więcej przynależność partyjna jest ważna dla ich tożsamości (o czym piszę w publikacji nr 1). W badaniach szukam odpowiedzi na pytania o motywacje ludzi, którzy w Polsce zapisują się do partii politycznych. Inspirując się pracą Herberta Kitschelta (1989) opracowałam typologię motywów wstępowania do partii przez członków badanych ugrupowań. Wyróżniłam w niej: ideologów, pragmatyków, lobbystów, a także osoby, które kierowały się chęcią zrobienia kariery politycznej lub zawodowej dzięki przynależności partyjnej oraz osoby kierujące się innymi motywami, jak na przykład tradycją rodzinną czy względami towarzyskimi. W wyniku prowadzonych analiz można stwierdzić, że w Polsce głównymi motywami wstępowania ludzi w szeregi partyjne jest bądź ideologia danej partii, z którą się identyfikują, bądź pobudki pragmatyczne, rozumiane jako chęć działania na rzecz wspólnoty, czy też pragnienie rozwiązywania określonych kwestii społecznych lub politycznych. Zdecydowanie rzadziej członkowie partii wstępujący do wybranych ugrupowań kierują się chęcią zrobienia osobistej kariery (publikacja nr 1).

Wątkiem istotnym mojej pracy badawczej, wpisującym się m.in. w tradycję badawczą Skandynawów: np. Knuta Heidara (2010) oraz Karin Kosiary-Pedersen (2016), jest także kwestia angażowania się członków partii w realizację zadań partyjnych. W badaniach moich pokazuję, że członkowie wypełniają często zadania tradycyjne na rzecz swoich ugrupowań. W szczególności są to zadania, które określam mianem legitymizacyjnych oraz instrumentalnych. Jednocześnie zauważam rodzącą się ambicję członków do bycia bardziej podmiotowymi w partii. Chcą oni mieć większy wpływ na decyzje podejmowane przez władze partii, i to te dotyczące samego ugrupowania jak te dotyczące polityki którą partia prowadzi, zarówno w okresie wyborczym, jak i między kolejnymi elekcjami. Rezultaty analiz poświęcone tym zagadnieniom zostały opublikowane w książce *Niewykorzystane szanse...* (publikacja nr 1), w artykułach (*Czy współczesne partie potrzebują jeszcze członków? Wnioski z badań empirycznych w polskich partiach politycznych* (publikacja nr 6) oraz kolejnym, który jest w trakcie procesu recenzyjnego w jednym z polskich czasopism: *Obszary aktywności członków polskich partii politycznych z perspektywy zadań partii i aspiracji jej działaczy*). Wyniki tych analiz przedstawiałam także w czasie ostatniego Kongresu Nauk Politycznych w Lublinie w referacie: *Aktywność partyjna członków polskich partii politycznych*.

M. Winiarska

Roli członków partii politycznych poświęciłam także bardziej szczegółowe analizy, których wyniki zostały opublikowane w czasopiśmie. Jedną z nich jest rola członków w procesie permanentnej komunikacji międzywyborczej. W artykule *Members of Polish Political Parties in the Process of Inter-Electoral Campaigning* (publikacja nr 4), pokazałam (wraz z Anną Pacześniak), że członkowie partii zrzeszeni na jej najniższym szczeblu uważają, że partie nadal powinny pełnić funkcje reprezentacyjne, włączając w to takie zadania jak socjalizacja i mobilizacja elektoratu. Nadal powinny być, ich zdaniem, pośrednikami między społeczeństwem a państwem. Zdaniem członków więc, tradycyjne funkcje partii politycznych, które wg wielu badaczy (np. Katza i Maira 1997) są coraz rzadziej przez partie wykonywane, nadal są w cenie. Co więcej, wielu członków badanych partii deklaruje, że zaangażowałyby się w wykonywanie takich zadań na rzecz swoich ugrupowań bądź, że już takie zadania wykonują. Ustaliłam także, że występują statystycznie istotne korelacje między przekonaniem członków partii o wadze spełniania przez ugrupowania funkcji reprezentacyjnych a zaangażowaniem się członków w permanentne kampanie międzywyborcze partii.

Perspektywa członków partii i ocena jej działalności, tym razem w aspekcie komunikacji wewnątrzpartyjnej, została ujęta w rozdziale *Partie polityczne w dobie wyzwań w obszarze komunikacji: wewnętrzna komunikacja polityczna w perspektywie członków ugrupowań politycznych* (publikacja nr 8). Pokazano w nim, że marginalizacja dialogu bezpośredniego z członkami jest zagrożeniem dla efektywnej komunikacji politycznej także w szerokiej perspektywie komunikacji permanentnej między partiami a elektoratem, że koncentracja uwagi na działaniach komunikacyjnych za pośrednictwem mediów jest niewystarczająca do utrzymania i wzmacniania poparcia dla partii oraz jej zakorzenienia w społecznościach lokalnych. Dla partii szansą na sprostanie wyzwaniom komunikacyjnym we współczesnym świecie, poprawienie efektywności w zakresie funkcjonowania długoterminowego na rynku politycznym jest spójna, wielopoziomowa i wielokanałowa komunikacja realizowana dzięki wysokiemu poziomowi zdolności adaptacyjnych, których podstawą są m.in. stabilne struktury oraz członkostwo partyjne wysokiej jakości.

O istotnej roli członków i organizacji partyjnej dla funkcjonowania partii na szczeblu lokalnym i jej znaczeniu na arenie wyborczej, przekonują nieudane przedsięwzięcia: Ruchu Palikota, Nowoczesnej oraz inicjatywy Kukiz 15'. Ugrupowania,

M. W. R.

które nie dbają o rozwój organizacyjny, czy zwiększanie i utrzymywanie bazy członkowskiej mają trudności w reelekcji, nawet po początkowym sukcesie w wyborach, a po porażce mają trudności w utrzymaniu struktur i ciągłości organizacyjnej partii. Przeciwnieństwem tego są przykłady trwałości organizacyjnej Polskiego Stronnictwa Ludowego, Sojuszu Lewicy Demokratycznej, Partii Razem. Rozbudowane struktury i baza członkowska nie są jednak warunkami wystarczającymi dla odniesienia sukcesu wyborczego, co pokazałam w monografii *Unia Wolości. Partie polityczna w okresie transformacji*, w której analizowałam przyczyny upadku partii politycznej, choć są warunkiem koniecznym ich przetrwania w długiej perspektywie.

Opracowanie wraz z Barbarą Brodzińską-Mirowską koncepcji *High Quality Membership* (artykuł jest w druku w „Czech Journal of Political Science”, publikacja nr 3) jest kontynuacją poprzednich badań i analiz oraz podsumowaniem wątku roli członków w partiach politycznych. W artykule tym pokazujemy, że członkostwo partyjne także z punktu widzenia organizacji partyjnej nie jest *passé*, a dobra współpraca i zrozumienie między oczekiwaniami członków oraz decydentów partyjnych przynosi partiom ewidentne korzyści. Aby zbudować *członkostwo wysokiej jakości* (HQM) i wykorzystać jego potencjał do utrzymywania więzów społecznych w środowiskach lokalnych, w których ludzie głosują w wyborach powszechnych wszystkich szczebli, elita partyjna i liderzy partii muszą znać oczekiwania, motywacje, i ambicje swoich członków oraz, przynajmniej do pewnego stopnia, starać się je zaspokoić. Upodmiotowieni członkowie, utożsamiający się ze swoimi ugrupowaniami, są cennym zasobem partii, mogącym z powodzeniem być wykorzystanym zarówno w czasie kampanii wyborczych oraz w utrzymywaniu stałych relacji z wyborcami między kolejnymi kampaniami. Jednocześnie jest to droga wiodąca do poprawy wizerunku partii politycznych w społeczeństwie i budowy większego zaufania do tych nadal niezbędnych instytucji w systemie demokratycznym

Najnowszym wątkiem podjętym w moich badaniach jest ocena przez członków partii ich liderów oraz sposobu zarządzania partiami. Poświęcone temu zagadnieniu było wystąpienie w czasie spotkania grupy roboczej ECPR „Political Leadership in Central and Eastern Europe: Roles, Actions and Consequences” w Cluj (Rumunia), przygotowane przeze mnie wraz z Anną Pacześniak, na temat „Leadership in Polish political parties – members’ and voters’ perspective”. Postawione zostały tam pytania badawcze o korelacje między pozycją lidera partyjnego a: (1) genezą partii; (2)

oczekiwaniami członków partii wobec wewnątrzpartyjnej demokracji bezpośredniej, w tym wyboru lidera; (3) motywami wyborców do głosowania na określone ugrupowanie. W tym nurcie kontynuowane są także rozważania na temat oceny przez członków zarządzania partią polityczną, a ich zaangażowaniem w działania partyjne i poczuciem wpływu na decyzje podejmowane przez partię. Wyniki analiz statystycznych, które przeprowadziłam, pokazują, że istnieją silne korelacje między poczuciem wpływu członków na podejmowane przez partię decyzje w różnych aspektach działalności partii (zarówno w wymiarze wewnętrznym, czyli decyzji na temat funkcjonowania samej partii, jak i w wymiarze zewnętrznym, czyli decyzji dotyczących polityki partii), a oceną zarządzania partią. Statystycznie istotna, choć przyjmująca niższe wartości jest także korelacja między poziomem zaangażowaniem członków w działania partii a oceną zarządzania ugrupowaniem. Temu tematowi poświęcony jest przygotowany przeze mnie, Annę Pacześniak, Barbarę Brodzińską-Mirowską i Michała Jacuńskiego artykuł „Party Management from the perspective of party members. Evidence from Poland”, który jest w procesie recenzyjnym.

Członkowie w oczach elity partyjnej

Nieczęsto politolodzy podejmują badania postrzegania przez elity partyjne roli i miejsca członków partii politycznych w organizacjach. Przyjęłam tę perspektywę badawczą jako uzupełnienie obrazu relacji między członkami partii (*party on the ground*), a elitą partyjną (*party in central office, party in public office*), używając terminologii zaproponowanej przez Katza i Maira. Zwracam uwagę na brak równowagi między „podażą”, a „popytem”¹, między chęcią i gotowością zaangażowania się członków w działania swoich partii, która jest wysoka, a nawet bardzo wysoka, co pokazują moje badania, a chęcią i umiejętnością wykorzystania ich potencjału przez elity partyjne oraz liderów partii politycznych. Analiza prowadzonych pogłębionych wywiadów otwartych (IDI) z przedstawicielami *party in central office* oraz *party in public office* pokazuje wyraźnie, że w wywiadach respondenci doceniają członków partii i ich znaczącą rolę w organizacji. W praktyce jednak potencjał członków oraz chęć ich działania rzadko jest wykorzystywana przez partię, a co więcej partię nie posiadają strategii wykorzystania tego zasobu, jakim są członkowie. Analiza postrzegania członków partii politycznych przez elity obecna jest w mojej pracy badawczej w monografii *Niewykorzystane szanse...*

¹ Tych ekonomicznych pojęć w odniesieniu do członków partii używa m.in. Susan Scarrow (2015).

(publikacja nr 1) oraz artykułach *Czy współczesne partie potrzebują jeszcze członków? Wnioski z badań empirycznych w polskich partiach politycznych* (publikacja nr 6), *Why Party Members Matter? The concept of high-quality membership in Polish political parties: communicational and organizational potential* (publikacja nr 3).

Badanie liderów partyjnych

Jednym z elementów struktury grupy społecznej jest władza grupowa personifikowana współcześnie niejednokrotnie w osobie lidera partii (np. Karovnen 2010; Pilet, Cross 2016, Poguntke, Webb 2005; Passarelli 2015). Aby zmierzyć siłę przywództwa partyjnego opracowałam wraz z Anną Pacześniak narzędzie, które nazwane zostało przez nas „Skalą siły partyjnego przywództwa”. Przygotowane zostało na podstawie zidentyfikowanych wskaźników konstytuujących pozycję liderów wewnątrz ich ugrupowań. Zaproponowana skala bazuje na dwóch rodzajach źródeł. Pierwszym z nich są źródła instytucjonalno-prawne, czyli statuty partii politycznych, zgodnie z założeniem Richarda Katza i Petera Maira, że dokumenty statutowe stanowią podstawowy i niezbędny przewodnik po partii (Katz i Mair 1992). Drugim źródłem danych jest analiza praktyki funkcjonowania partii. Dane takie można uzyskać dzięki obserwacji uczestniczącej w czasie zjazdów, kongresów, konwencji, i spotkań partyjnych oraz w trakcie wywiadów i ankiet prowadzonych w partiach. Skala ta została przedstawiona, omówiona oraz przetestowana na przykładzie sześciu polskich partii politycznych, które w wyborach parlamentarnych w 2015 przekroczyły próg wyborczy lub barierę finansowania partii z budżetu państwa, w artykule *Leadership in Polish political parties*, opublikowanym wraz z Anną Pacześniak w *E-politikonie* (publikacja nr 5). Opracowanie narzędzia oraz zmierzenie siły partyjnego przywództwa w badanych partiach pozwoliło na wyróżnienie trzech „typów partii” ze względu na siłę przywództwa. Są to (1) partie „sukcesorki”, korzeniami sięgające reżimu komunistycznego, w których pozycja przywódcy, zarówno formalna, jak i nieformalna, jest najsłabsza, a zmiana liderów następuje zgodnie z przyjętymi regułami i bez większych turbulencji, (2) partie w większym stopniu zależne od lidera (jak PiS, PO i Nowoczesna), silniej umocowanego w przepisach wewnętrznych, zbudowane na jego autorytecie, (3) partie posiadające kolektywne przywództwo (w naszym badaniu była to partia Razem), które jednak nie uciekły zjawisku personalizacji polityki, i w których

wbrew założeniom i deklarowanej ugrupowania lider został wyłoniony „publicznie”, to znaczy na potrzeby mediów i opinii publicznej.

Ponadto skala siły partyjnego przywództwa jest użytecznym narzędziem mierzenia jego siły także w innych partiach politycznych i w innych systemach partyjnych. Może służyć do porównania siły liderów różnych partii w określonym systemie partyjnym, ale także może być wykorzystana jako wskaźnik w badaniach innych zjawisk dotyczących partii i jej otoczenia. Na przykład może być traktowana jako zmienna przy badaniu zaufania do partii, jej publicznego wizerunku, albo motywów do wstępowania w szeregi partii, a także innych kwestii.

Badanie subsystemów partyjnych

Ostatnie zagadnienie badawcze, poruszane przeze mnie w ramach badań organizacji partii politycznych, stanowią relacje między strukturami wewnątrzpartyjnymi. Podstawą do podjęcia tych badań była klasyczna typologia modeli organizacji partyjnych, zaproponowana przez Richarda Katza i Petera Maira (1997), uzupełniona koncepcjami „partii sieciowej” Kunta Heidara i Jo Saglie (2003) i „partii franczyzy” Kennetha Cartyego (2004).

Na podstawie analizy instytucjonalno-prawnej statutów badanych partii (PO, PiS, SLD i PSL), regulaminów klubów parlamentarnych, danych zastanych oraz wywiadów pogłębionych z przedstawicielami partii, poddałam analizie zarówno relacje między *party in central office* i *party in public office*, jak też relacje między *party in central office* a *party on the ground*. W pierwszym przypadku pokazałam dominację centralnych organów partyjnych nad ich reprezentacją parlamentarną, pomimo, że wydawałoby się, że w Europie Środkowowschodniej to parlamentarzyści mają dominującą pozycję w swoich partiach politycznych (van Biezen 2000: 414). Zauważyć jednak należy, i to też pokazałam obliczając odpowiednie wskaźniki, silny związek personalny (unię personalną) między tymi dwoma subsystemami partii (rozdział II monografii *Niewykorzystane szanse...*, publikacja nr 1). Pod względem wzajemnych relacji badanych subsystemów *party in central office* i *party in public office* można stwierdzić, że polskim partiom bliżej do modelowych rozwiązań partii masowych, z uwzględnieniem elementów partii sieciowej.

Siła zależności w relacjach między centralnym subsystemem partii a jej subsystemem regionalnym/lokalnym była kolejnym postawionym przeze mnie

M. Winc

problemem badawczym. Główne pytanie dotyczyło: stopnia i zakresu autonomii między regionalnymi oddziałami partii, a jej organizacją centralną oraz tego w jakim stopniu subsystem regionalny kształtuje jej subsystem centralny. Aby odpowiedzieć na to pytanie zaproponowałam narzędzie, nazwane „Indeksem współzależności”. Składa się on z dwóch części: (1) oceny autonomii partii w regionie w świetle stopnia niezależności podejmowanych przez nią decyzji w jej społecznym otoczeniu, mierzonej siedmioma wskaźnikami; (2) stopnia jej wpływu na decyzje podejmowane przez partyjne struktury centralne, mierzonej czterema wskaźnikami. Wśród wskaźników tego indeksu znajdują się także jeden dotyczący komunikacji partii w regionie, który to element jest wkładem Barbary Brodzińskiej-Mirowskiej w budowę indeksu.

Tak skonstruowane narzędzie zostało wykorzystane do zbadania relacji między *party in central office* a *party on the ground* w polskich partiach parlamentarnych (w latach 2011-2015). Okazało się, że partie poddane analizie niewiele się od siebie różnią pod tym względem. Subsystemy regionalne wszystkich badanych ugrupowań są w umiarkowanym stopniu niezależne od organizacji centralnych w aspektach bezpośrednio je dotyczących, ale w żadnym razie nie wpływających na ogólnopolski wizerunek partii. Jednocześnie kierownictwo partyjne zapewniło sobie możliwość wpływu i korygowania regionalnych i lokalnych decyzji jednostek terenowych partii w nieograniczonym niemal zakresie (rozdział III, publikacja 1). Przeprowadzone analizy relacji między badanymi subsystemami partii pozwalają na stwierdzenie, że *party on the ground* jest hierarchicznie podporządkowana *party in central office*, a autonomia, którą posiada dotyczy tylko i wyłącznie spraw regionalnych i lokalnych, którymi partia na poziomie centralnym interesuje się w bardzo ograniczonym zakresie, często okazując im wręcz pewną obojętność, a już na pewno nie doceniając, szczególnie w okresie pozawyborczym, realnego potencjału struktur lokalnych oraz członków partii.

To, jaki model organizacyjny partii przyjmują zależy nie tylko od dynamiki wewnątrzpartyjnej, ale także od otoczenia partii, zarówno społecznego, jak i instytucjonalnego, o czym piszę m.in. w książce *Niewykorzystane szanse...*. Dlatego też badanie otoczenia partii politycznej: postrzegania partii przez wyborców, zaufania do niej jako instytucji, kultury politycznej społeczeństwa, w którym działa, analiza sondaży wyborczych, czy otoczenia instytucjonalnego jest istotne dla zrozumienia nie tylko samych partii i ich strategii organizacyjnych, ale także dla zrozumienia dynamiki systemu partyjnego oraz szerzej funkcjonowania demokracji w danym państwie. W

M. Wolska

moich projektach badawczych wielokrotnie podejmowałam te wątki, szczególnie przed rozpoczęciem pracy w ramach grantów zespołowych dotyczących *stricte* organizacji partii lub równoległe z prowadzeniem badań w ramach tych projektów.

Otoczenie partii: społeczne postrzeganie partii, sondaże wyborcze, instytucjonalne otoczenie partii

Społeczne postrzeganie partii

Partie polityczne nie działają w społecznej próżni. Zawsze funkcjonują one w otoczeniu społecznym, politycznym i instytucjonalnym. Wybrane elementy otoczenia partyjnego stały się także obiektem mojego zainteresowania badawczego. Jednym z problemów badawczych, który podjęłam to kształtowanie się partii politycznych w Polsce na tle innych państw Europy Środkowej i Wschodniej po 1989 roku i przyczyny ich odmienności od partii zachodnioeuropejskich. Zwracam tu m.in. uwagę na odmienny kontekst i warunki kształtowania się partii, niestabilny kontekst instytucjonalny oraz zmienność samych partii (podrozdział *Partie polityczne w Europie Środkowej i Wschodniej* w książce *Niewykorzystane szanse...*, publikacja nr 1), co było kontynuacją rozważań na ten temat zawartych już w mojej wcześniejszej książce *Unia Wolności. Partie polityczne w okresie transformacji* (2010). Dalej pokazuję niskie zainteresowanie polityką i zwracam uwagę na niski odsetek osób przynależących do partii (podrozdział *Wprowadzenie. Zainteresowanie polityką i członkostwo w partiach politycznych*, w książce *Niewykorzystane szanse...*, publikacja nr 1). W ostatnim zaś projekcie badawczym (w ramach grantu Sonata BIS) poddaję analizie społeczny wizerunek i ocenę partii działających współcześnie w Polsce. Wstępne wyniki tych analiz, pochodzące z badania ilościowego (na ogólnopolskiej próbie dorosłych Polaków zrealizowanego w ramach przywoływanego już grantu) oraz na podstawie przeprowadzonych przeze mnie badań fokusowych omówiłam w wystąpieniu *Społeczne postrzeganie partii politycznych w Polsce*, podczas międzynarodowej konferencji „Demokracja, demokracja neoliberalna czy neoautorytaryzm? Partie i systemy partyjne”, zorganizowanej przez UKSW w listopadzie 2018.

Te problemy badawcze poruszane były przeze mnie także wcześniej w rozdziałach będących częścią publikacji wieloautorskich. W szerokim ujęciu przedstawiłam postawy, opinie i zachowania polityczne Polaków, w tym między innymi ich przynależność do organizacji społecznych i politycznych, uczestnictwo w wyborach,

M. Winię

samoidentyfikację na skali prawica-lewica, postrzeganie transformacji (na tle porównawczym z innymi państwami Europy Centralnej), ocenę demokracji, zaangażowanie w życie publiczne oraz poziom zaufania do instytucji życia publicznego w książce *Comprendre La Pologne. Société, politique et institutions*, w której jestem autorką rozdziału pt. *Attitudes, opinions et comportements politiques* (publikacja nr 9). Zwracam tam uwagę, że Polacy w porównaniu z innymi narodami europejskimi są częściej bierni niż aktywni społecznie, a tym bardziej politycznie. Rzadziej niż obywatele innych krajów angażują się w działania obywatelskie i polityczne, czy to te podejmowane *ad hoc*, czy zorganizowane, a także zdecydowanie rzadziej należą do partii politycznych.

Zainteresowaniu politycznemu, wiedzy politycznej, ocenie polityki oraz zaangażowaniu politycznemu poświęcone były dwa projekty badawcze, które zrealizowałam wraz ze studentami politologii. Pierwszy, przygotowany wraz z Kołem Naukowym Studentów Politologii, którego byłam w tym czasie opiekunką, miał na celu poddać badaniu kulturę polityczną studentów UMK. Jego rezultaty zostały opublikowane w rozdziale *Kultura polityczna studentów Uniwersytetu Mikołaja Kopernika* (publikacja nr 10). Kultura polityczna została zoperacjonalizowana zgodnie z klasyczną koncepcją zaproponowaną przez Gabriela Almonda i Sydneya Verbę (1995) i zmodyfikowaną przez Jana Garlickiego i Artura Nogę-Bogomilskiego (2004). Wyróżniono cztery jej komponenty: poznawczy, aksjologiczny, afektywno-oceniający oraz behawioralny. Pierwsza część publikacji, przedstawiająca założenia metodologiczne oraz wyniki dla całej próby (451 respondentów dobranych w losowaniu systematycznym z populacji wszystkich studentów UMK), została przygotowana przeze mnie, podrozdziały kolejne, w których analizowano wyniki badania dla poszczególnych Wydziałów zostały przygotowane przez członków Koła Naukowego pod moim nadzorem. Drugi projekt przygotowany został także pod moim kierownictwem przez studentów IV roku politologii w roku 2016 i nosi tytuł „Mieszkańcy Torunia o polityce”. Wyniki badania zostały opisane przez trzech członków zespołu: przeze mnie oraz dwóch studentów Mateusza Uzarskiego i Krystiana Witta i złożone do druku. Celem badania było poznanie opinii mieszkańców Torunia na temat polityki, zbadanie poziomu zainteresowania polityką i źródeł wiedzy o polityce oraz ich aktywności politycznej, w tym zachowań wyborczych. Badanie zostało przeprowadzone na próbie 350 respondentów dobranych w sposób kwotowy, którą stanowili mieszkańcy Torunia.

M. W. S.

Wyniki badania, jak piszemy w artykule, wskazują na słabe zainteresowanie polityką wśród osób młodych (do 24. roku życia włącznie), istotną rolę telewizji oraz rosnącą rolę Internetu jako źródła wiedzy o polityce, słabą aktywność polityczną mieszkańców – niewielkie zaangażowanie w działalność partii politycznych oraz udział w wydarzeniach politycznych, takich jak manifestacje lub marsze. Oba projekty badawcze, które były zainicjowane przeze mnie oraz przeze mnie kierowane, w przekonaniu, że rolą pracownika nauki jest także angażowanie studentów i uczenie ich warsztatu badacza w praktyce, pokazują w jak nieprzychylnym środowisku, przy dużej niechęci oraz braku zaangażowania i zainteresowania ze strony aktorów społecznych działają partie polityczne. Wyniki tych badań pośrednio pokazują także, jak wyjątkową sytuacją jest to, że ludzie zapisują się do partii politycznych i angażują się w ich działania.

Wpływ na zachowania partii politycznych, na decyzje, które podejmują w wymiarze taktycznym - działania podejmowane w odpowiedzi na bieżące wydarzenia, w kampanii wyborczej jak i poza czasem kampanii, a także na ich długofalowe myślenie strategiczne w zakresie organizacji wewnętrznej, kierunków rozwoju oraz założeń programowych, ma ich otoczenie, także instytucjonalne. Jednym z elementów tego otoczenia są sondaże mierzące preferencje wyborców, z drugiej strony są to rozwiązania systemowe, np. w zakresie regulacji wyborczych. Oba te zagadnienia także znalazły się w obszarze moich zainteresowań badawczych.

Sondaże wyborcze

Sondaże wyborcze stały się przedmiotem moich analiz w trzech kampaniach wyborczych: parlamentarnej 2007 roku (publikacja nr 11), prezydenckiej 2010 roku (publikacja nr 12) oraz parlamentarnej 2011 (publikacja nr 13). We wszystkich rozdziałach w pracach wieloautorskich poświęconych sondażom problemem badawczym, który podnoszę jest kształtowanie się poparcia elektoratu dla partii czy kandydatów w czasie kampanii wyborczej oraz wpływ dynamiki życia politycznego na zmianę tego poparcia. W każdym z tych rozdziałów zwracam także uwagę na zagadnienia dotyczące prowadzenia badań sondażowych. W pierwszym z nich, *Sondażomania, czyli liczygłoty o wyborach* (publikacja nr 11), pokazuję funkcje sondaży wyborczych oraz omawiam potencjalny wpływ ich wyników na zachowania wyborcze. W drugim, *Sondaże w kampanii prezydenckiej* (publikacja nr 12) poruszam metodologiczne wątki prowadzenia sondaży przedwyborczych, identyfikując i

omawiając przyczyny rozbieżności między wynikami sondaży, a wynikami wyborów. W trzecim, *Sondaże, prognozy wyborcze i co z nich wynika. Analiza na przykładzie wyborów parlamentarnych 2011* (publikacja nr 13), pokazuję z kolei podejście partii do sondaży i jak jest ono różne w zależności od wyniku, jaki dana partia osiąga. Osobnym wątkiem analizy jest ocena sondaży politycznych przez opinię publiczną, wg której pełnią one przede wszystkim funkcję informacyjną i poznawczą. Jednocześnie zauważyć należy rosnącą nieufność społeczną wobec rzetelności sondaży wyborczych.

Instytucjonalne otoczenie partii – system wyborczy (na przykładzie Australii).

Kolejnym polem badawczym, którym się zajmuję jest system wyborczy Australii. Na pozór pole to może wydawać się odległe od moich innych zainteresowań badawczych oraz nie do końca wpisywać się w zaproponowany cykl publikacji, ale jest zgoła inaczej. Otoczeniem partii politycznych jest także kontekst instytucjonalny, w jakim one działają, przystosowując niejednokrotnie podejmowane przez siebie decyzje, także te dotyczące struktury organizacyjnej oraz aktywności np. wyborczej. Punktem wyjścia do rozważań o systemie australijskim, była refleksja na temat relatywnie niskiej frekwencji wyborczej w Polsce. Dlatego system australijski z zasadą przymusu głosowania stał się interesującym *case study* do rozważenia zalet i wad takiego rozwiązania. Dodatkowymi argumentami skłaniającymi mnie do badania systemów wyborczego i partyjnego Australii jest ich nieznanostwo wśród polskich czytelników oraz chęć rozszerzenia pola badawczego o inne, odmienne systemowo państwo demokratyczne, aby także z jego perspektywy móc spojrzeć na polskie partie polityczne i ich otoczenie.

Pierwszą moją analizą australijskiego systemu wyborczego i jego konsekwencji dla systemu partyjnego jest artykuł *Australijski system wyborczy w kontekście wyborów federalnych 2010 i 2013* (publikacja nr 14), w którym przybliżam polskiemu czytelnikowi kształtowanie się tego systemu oraz jego współczesne reguły z naciskiem na zasadę przymusu głosowania. Analizuję w nim poparcie dla głównych partii w perspektywie historycznej oraz wyniki wyborów 2010 i 2013 roku. Zwracam uwagę na zjawisko głosów nieważnych, zagadnienie nieobce także w Polsce, szczególnie w kontekście wyborów samorządowych 2014 roku. Zjawisko głosów nieważnych, jako konsekwencji przymusu głosowania, stało się problemem badawczym, któremu poświęciłam odrębną analizę opublikowaną w „Studiach Wyborczych”, pt. *Głosy*

M. Winiarska

nieważne w wyborach do australijskiej Izby Reprezentantów 2001-2013 (publikacja nr 7). Zwracam tam przede wszystkim uwagę na to, że głosy nieważne są oddawane nieintencjonalnie, co wynika z popełnianych błędów przez wyborców przy wypełnianiu skomplikowanych kart wyborczych oraz intencjonalnie, gdy wyborca oddaje celowo głos nieważny, chcąc przy tym zmanifestować swoje nastawienie do ogólnie pojmowanego systemu politycznego lub jego określonych elementów. Analizuję przyczyny i konsekwencje obu rodzajów głosów nieważnych, zwracając z jednej strony uwagę na to, że wynikają one z zasady przymusu głosowania oraz skomplikowanego systemu wyborczego, a z drugiej argumentując, że są wyrazem rozczarowania wyborców (trend obserwowany w całym demokratycznym świecie) establishmentem politycznym. Podsumowaniem rozważań na temat przymusu wyborczego było opracowanie hasła *Przymus wyborczy* do „Leksykonu wiedzy politologicznej”, w którym analizuję to rozwiązanie systemowe nie tylko na przykładzie Australii, ale także innych państw, w których obowiązywało lub nadal obowiązuje (publikacja nr 15).

Metodologia

Podstawą powodzenia każdej pracy badawczej jest umiejętne stosowanie metodologii badań. Moje badania mieszczą się w paradygmacie pragmatycznym (Creswell 2013: 36-37), który charakteryzuje się tym, że to określenie celów badawczych poszczególnych projektów pozwala na przygotowanie instrumentarium metodologicznego i opracowanie szczegółowych procedur metodologicznych, przyświecających rozwiązaniom kolejnych problemów badawczych. Paradygmat pragmatyczny zakłada stosowanie mieszanych strategii badawczych, zarówno ilościowych, jak i jakościowych, tak dobranych aby rozwiązać konkretny problem badawczy. Toteż w projektach stosowałam niejednokrotnie triangulację metod, gdy szukałam odpowiedzi na pytania badawcze wśród różnych grup respondentów, albo strategię zanurzeniową, szczególnie tam, gdzie badałam różne subsystemy partii politycznych (Creswell 2013: 229-231). Istotą strategii mieszanych jest więc korzystanie zarówno z metod ilościowych, jak i jakościowych. Przy ich użyciu stosowałam następujące metody i techniki: analizę treści dokumentów partyjnych i politycznych (w tradycji metody instytucjonalno-prawnej), obserwację uczestniczącą, pogłębione wywiady indywidualne (IDI), wywiady zogniskowane (FGI) oraz wywiady kwestionariuszowe z przedstawicielami partii politycznych na różnych szczeblach

M. Winiarska

organizacji partyjnej (PAPI, CAWI) oraz wyborcami (CATI, PAPI). Niejednokrotnie wykorzystywałam także wtórną analizę danych zastanych. Ta ostatnia stosowana była przede wszystkim przy projektach dotyczących sondaży wyborczych w kampaniach wyborczych, głosów nieważnych w wyborach na przykładzie systemu australijskiego, czy w tekście o postawach, opiniach i zachowaniach politycznych Polaków.

Dzięki moim doświadczeniom badawczym mogłam się podjąć pracy w zespole badawczym Romana Bäckera, w którym przygotowaliśmy monografię *Metodologia badań politologicznych* (publikacja nr 2). Znajduje się tam rozdział mojego autorstwa „Badania sondażowe”, w którym omawiam zastosowanie badań sondażowych. Pokazuję różne rodzaje sondaży, zwracam przy tym uwagę i omawiam te, które są charakterystyczne dla nauk politycznych, czyli badanie *exit poll* i *late poll*. Następnie, krok po kroku, pokazuję jakie działania powinny być podjęte przez badacza, aby przygotować badanie sondażowe, poczynając od charakterystyki rodzajów problemów badawczych, do których metoda ta ma zastosowanie, poprzez metody doboru próby, budowę narzędzia badawczego, aż do zaprezentowania podstaw analizy statystycznej (statystyka opisowa). Wymieniam także programy komputerowe, służące analizie statystycznej. Rozważania na temat sondaży kończę dyskusją wyjaśniającą dlaczego wyniki przedwyborczych badań sondażowych różnią się z wynikami wyborów, czyli pokazuję jak sondaże powinny być czytane i interpretowane.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych (artystycznych).

W moim dorobku naukowym po doktoracie znajdują się także inne publikacje, których nie zaliczyłam do przedstawionego wyżej cyklu. Są to monografia, artykuły, rozdziały w pracach wieloautorskich oraz redakcje prac zbiorowych dotyczących partii politycznych (czasopismo i książki):

Monografia:

16. Maria Winclawska *Unia Wolności. Partia polityczna w okresie transformacji*. Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2010, 274 s.,

Monografia została przygotowana na podstawie rozprawy doktorskiej.

Artykuły w czasopismach:

17. Maria Winclawska (2013) *Why do Political Parties Fail?* "Athenaeum. Polish Political Science Studies", nr 40, s. 9-18.

18. Maria Winclawska (2009) *Freedom Union. A Case Study of a Party Decline during Transformation in Poland*, "Contemporary European Studies" 2009, Special Issue, s. 59-66. Olomuniec.

Rozdziały w pracach wieloautorskich analizujące wstępne wyniki badań w projektach badawczych, które zostały w pełni rozwinięte w pracach późniejszych:

19. Maria Winclawska (2013), *Relacje na szczeblu centralnym między krajowymi organami partii a jej reprezentacją parlamentarną*, w: M. Winclawska (red.), *Partie polityczne w początkach XXI wieku. Problemy rozwoju, organizacji i funkcjonowania*, Wydawnictwo UMK, Toruń, s. 311-331 (jest to pierwotna wersja jednego z rozdziału w książce „Niewykorzystane szanse”).

20. Maria Winclawska, Barbara Brodzińska-Mirowska (2013), *Organizacja, funkcjonowanie i komunikacja w polskich partiach politycznych w oczach członków. Wstępne wyniki badań*, w: A. Pacześniak, M. Winclawska (red.), *Partie polityczne w Polsce i w Europie. Struktury, funkcje, strategie w zmieniającym się otoczeniu*, Echo sp. z.o.o, Instytut Badań Polityczno-Prawnych, Toruń-Wrocław, s. 197-220.

Redakcje czasopism i książek dotyczących partii politycznych:

Redakcje czasopism:

21. *Political Parties and Party Systems in the 21st Century*, (2014) „The Copernicus Journal of Political Studies”, issue 1 (5).

Redakcje książek:

22. *Partie polityczne w początkach XXI wieku. Problemy rozwoju, organizacji i funkcjonowania* (2013), red. M. Winclawska, Wydawnictwo UMK, Toruń, 504 s.

23. *Partie polityczne w Polsce i w Europie. Struktury, funkcje, strategie w zmieniającym się otoczeniu* (2013), red. A. Pacześniak, M. Winclawska, Echo sp. z.o.o, Instytut Badań Polityczno-Prawnych, Toruń-Wrocław, 368 s.

24. *Między idealizmem a pragmatyzmem. Wyzwania dla współczesnych partii politycznych* (2017), red. M. Winclawska, M. Strzelecki, Wydawnictwo UMK, Toruń, 184 s.

A także:

Artykuły wprowadzające do redagowanych czasopism i książek dotyczących partii politycznych:

25. Anna Pacześniak, Maria Winclawska (2013), *Kryzys w partiach czy odpowiedź na wyzwania współczesności*, w: A. Pacześniak, M. Winclawska (red.) *Partie polityczne w Polsce i w Europie. Struktury, funkcje, strategie w zmieniającym się otoczeniu*, Echo sp. z.o.o, Instytut Badań Polityczno-Prawnych, Toruń-Wrocław, s. 5-14.

26. Maria Winclawska (2014), *Political Parties and Party Systems in the Contemporary World*, „The Copernicus Journal of Political Studies” 2014, *Political Parties and Party Systems in the 21st Century*, nr 1 (5), s. 5-8.

M. Winclawska

27. Maria Winclawska (2017), *Współczesne partie polityczne między idealizmem a pragmatyzmem*, w: M. Winclawska, M. Strzelecki (red.), *Między idealizmem a pragmatyzmem. Wyzwania dla współczesnych partii politycznych*, Wydawnictwo UMK, Toruń, s. 7-11.

A także efekty moich pobocznych zainteresowań badawczych:

Redakcje książek:

28. *Płeć w życiu publicznym. Różnorodność problemów i perspektyw* (2009), red.: M. Jeziński, M. Winclawska, B. Brodzińska, Wydawnictwo UMK, Toruń.

29. *Konteksty kultury popularnej: płeć, sztuka, media* (2010), red. M. Jeziński, M. Winclawska, B. Brodzińska, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń.

Rozdziały w książkach:

30. Maria Winclawska (2009), *Głos Harriet Martineau w kwestii kobiecej*, w: M. Jeziński, M. Winclawska, B. Brodzińska (red.), „Płeć w życiu publicznym. Różnorodność problemów i perspektyw”, Wydawnictwo UMK, Toruń, s. 19-29.

31. Maria Winclawska, Włodzimierz Winclawski, (2009), *Archiwum Adama Podgóreckiego*, w: J. Kwaśniewski, J. Winczorek (red.), *Idee naukowe Adama Podgóreckiego*, Wydawnictwo IPSiR UW, Warszawa, s. 9-21.

32. Maria Winclawska, Barbara Brodzińska (2010), *Wizerunki kobiet i mężczyzn w reklamie telewizyjnej na początku lat dziewięćdziesiątych i dziś – zmiana czy kontynuacja?* w: M. Jeziński, M. Winclawska, B. Brodzińska (red.), *Konteksty kultury popularnej: płeć, sztuka, media*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, s. 80-95.

33. Maria Winclawska, Barbara Brodzińska (2010), *Kobiety i mężczyźni w reklamie telewizyjnej wczoraj i dziś*, w: M. Frąckowiak-Sochańska, S. Królikowska (red.), *Kobiety w polskiej transformacji 1989-2009. Podsumowania, interpretacje, prognozy*, Wydawnictwo Adam Marszałek, s. 423-438.

34. Maria Winclawska (2018), *Legitymizacja*, w: *Leksykon wiedzy politologicznej*, J. Marszałek-Kawa, D. Plecka (red.), Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, s. 233-239.

Inne publikacje:

35. Maria Winclawska (2009), *Australia Jerzego Zubrzyckiego (wspomnienie pośmiertne)*, „Przegląd Socjologiczny” nr 2, s. 139-140.

36. Maria Winclawska (2011), Recenzja książki Katarzyny Sobolewskiej-Myślik, Beaty Kosowskiej-Gąstoł i Piotra Borowca, *Struktury organizacyjne polskich partii politycznych*, „Athenaeum Polish Political Science Studies”, nr 28, s. 279-292.

Podjęmowanie kolejnych wyzwań badawczych, szczególnie tych dotyczących empirycznego badania polskich partii politycznych, możliwe było dzięki pozyskiwaniu środków finansowych w projektach grantowych. Są to: (1) grant NCN, w programie SONATA BiS „Partie polityczne w relacji z otoczeniem społecznym – analiza strategii

organizacyjnych i komunikacyjnych”, realizowany w ramach konsorcjum naukowego UWr i UMK o numerze UMO – 2015/18/E/HS6/00763, (realizowany w latach 2016-2020), którego jestem jednym z czterech autorów i wykonawców. Liderem grantu jest Uniwersytet Wrocławski, a partnerem Uniwersytet Mikołaja Kopernika i ze strony UMK jestem koordynatorką tego grantu; (2) grant zespołowy dla młodych pracowników Wydziału Politologii i Studiów Międzynarodowych, którego byłam kierowniczką „Partie polityczne w województwie Kujawsko-Pomorskim z perspektywy organizacyjno-komunikacyjnej”, grant nr 747. Oba granty są zespołowe, więc i zdecydowana większość publikacji powstałych na bazie przeprowadzonych w nich badań jest publikacjami przynajmniej dwuautorskimi; (3) Grant indywidualny Wydziału Politologii i Studiów Międzynarodowych: „Partie polityczne i system partyjny w Australii”, grant nr 1671.

Niebagatelną rolę w pracy naukowej oraz rozwoju naukowym miał także pobyt w The School of Political Studies and International Relations, The Queensland University, Brisbane, Australia, w której w latach 2011-2012 miałam status Affiliate Research Assistant, a współpracowałam tam z drem Ianem Wardem. Pracowałam także w kilku zespołach międzynarodowych: jako wykonawca w zespole Gianlucii Passarelliego w projekcie „The preferential voting in comparative perspective” prowadzonym w Department of Political Sciences – Sapienza; w zespole Jean Michel de Waele’a i Anny Pacześniak w projekcie „Politique de la Pologne” oraz w międzynarodowym zespole współfinansowanym przez Open Society Foundation – Inicjatywa na Rzecz Europy oraz Dyрекcję Generalną ds. Komunikacji Parlamentu Europejskiego badawczym – „EUvox 2014”, powiązany instytucjonalnie z Preference Matcher oraz Kieskompas. W ostatnim czasie podjęłam współpracę (jako wykonawca) w grantie Wojciecha Gagatka, pt. „Wielopoziomowa weryfikacja teorii adaptacji partii politycznych – przypadek Polski” (Grant NCN - Harmonia), który z kolei jest częścią międzynarodowego projektu kierowanego przez Luciano Bardi’ego z Bolonii, obejmującego 5 państw UE (Włochy, Belgię, Niemcy, Irlandię i Polskę).

W roli wykonawcy lub eksperta pracowałam także w krajowych zespołach badawczych. Była to rola eksperta w grantie Anny Pacześniak „Porażka wyborcza jako katalizator zmian w europejskich partiach politycznych” (Grant NCN Opus 14) oraz prace w zespołach: Joanny Marszałek-Kawy i Danuty Pleckiej w projekcie badawczym „Podstawowe Kategorie Politologiczne”, realizowanym przy wsparciu Fundacji Wspierania Współpracy Międzynarodowej i Profesora Czesława Mojsiewicza. Efektem pracy zespołu jest *Leksykon*

wiedzy politologicznej (2018) oraz praca w zespole badawczym „Barometr Wyborczy” 2015, pod kierunkiem Dominiki Kasprovicz z UP w Krakowie we współpracy z Centrum Badań nad Demokracją Uniwersytetu w Zurychu.

Biorę także udział w seminariach eksperckich, m.in. w seminarium „Political Party Expert Seminar”, którego celem było zebranie praktyków, pracowników naukowych oraz pracowników NGOs z różnych państw świata w celu dyskusji i ulepszenia przygotowanych przez Office of Democratic Institutions and Human Rights „Guidelines on Political Party Regulations”, OSCE/ODIHR, Warszawa, 1-2 lipca 2014, a także wzięłam udział w międzynarodowym seminarium naukowym „How Parties Organize: the Polish Case in International Perspective” organizowanym 6 grudnia 2018 na Uniwersytecie Warszawskim przez Wojciecha Gagatka. Tematem seminarium była zmieniająca się formuła członkowska w partiach politycznych, strategie adaptacyjne polskich partii oraz specyfika polskich partii politycznych.

Jestem promotorem pomocniczym w pracy doktorskiej pani Katarzyny Sopolińskiej, „Wizja państwa świeckiego w koncepcjach ideowo-programowych i działalności polskich partii politycznych w latach 1989-2019” pisanej pod kierunkiem Michała Strzeleckiego. Jestem recenzentką w następujących czasopismach: „E-politikon”, „Prawo”, „Polish Political Science Yearbook”. Przygotowałam recenzję wydawniczą dwóch książek dla wydawnictwa Athenae Gedanenses, „Meandry współczesnego systemu partyjnego w Polsce” (red. K. Kamińska-Korolczuk, M. Mielewczyk, R. Ożarowski), Gdańsk 2018, oraz „Wybrane systemy polityczne i partyjne – wyzwania i prognozy”, (red. K. Kamińska-Korolczuk, M. Mielewczyk, R. Ożarowski), Gdańsk 2018. Staram się także podnosić swoje umiejętności i kompetencje poprzez uczestniczenie w kursach doskonalących. Między innymi brałam udział w kursach obsługi programu PASW Statistics, realizowanych przez Centrum Szkoleniowe SPSS Polska, w kursie doskonalącym w zakresie statystyki dla humanistów i przyrodników, a także w „Workshop on Scientific Communication”.

Udzielam wywiadów w mediach oraz przygotowuję komentarze i analizy dla mediów. Są to zarówno media lokalne: gazety, radio, TV (Nowości, Pomorska, Gazeta Wyborcza, Radio PiK, TVP Bydgoszcz), ogólnopolskie, m.in. „Przegląd”, „Wirtualna Polska”, „Wysokie Obcasy”, „Przegląd dziennikarski” oraz zagraniczne, np. węgierski tygodnik „Válasz” i „Válasz Online”.

W ramach działalności popularyzatorskiej brałam udział w pracach komisji oceniających wystąpienia uczniów toruńskich liceów w debatach oksfordzkich, prowadzę popularnonaukowe wykłady dla uczniów toruńskich i podtoruńskich liceów o tematyce związanej z polityką, współpracuję w Toruńskim Uniwersytecie III wieku, a także biorę udział w seminariach i spotkaniach kół naukowych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.

Od czasu obrony pracy doktorskiej uczestniczyłam w ponad 30 konferencjach, seminariach, sympozjach związanych z moimi głównymi zainteresowaniami badawczymi, w tym 9 podczas konferencji i seminariów zagranicznych organizowanych przez IPSA, ISA oraz ECPR w roli speakera z referatem, lub dyskutanta w panelu.

Jestem członkiem krajowych stowarzyszeń politologicznych: Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych oraz Towarzystwa Naukowego Australii, Nowej Zelandii i Pacyfiku oraz grup i Stowarzyszeń Międzynarodowych: International Political Science Association, w którym działam w RC nr 6 „Political Sociology” oraz członkiem założycielem grupy roboczej działającej wspólnie przy IPSA i ISA: Party Members and Activists.

Praca organizacyjna

Na rzecz środowiska politologicznego w Polsce

Jestem współzałożycielką i współorganizatorką sekcji PTNP „Partie i systemy partyjne”, w ramach której organizowane są panele dotyczące partii politycznych na kolejnych Kongresach Politologicznych (Poznań, Kraków, Lublin). Jestem tam współorganizatorką paneli, a także występuję w roli moderatorki lub dyskutantki. Współorganizuję także coroczne seminaria partyjne, które gromadzą badaczy zajmujących się analizą partii politycznych i systemów partyjnych. Do tej pory odbyło się pięć takich konferencji. Jestem członkiem komisji rewizyjnej toruńskiego oddziału PTNP.

Na rzecz Uniwersytetu:

Przez kilka lat byłam członkiem komisji dydaktycznej na Wydziale Politologii i Studiów Międzynarodowych, przewodniczącą, a potem członkiem Komisji Dydaktycznej na kierunku politologia oraz pełnomocnikiem Dziekana ds. kierunku politologia. W ramach

obowiązków służbowych opracowywałam efekty kształcenia dla kierunku politologia, na studiach licencjackich i magisterskich, wg wymagań Krajowych Ram Kwalifikacji, opracowywałam przy współpracy z innymi członkami komisji programy specjalizacji na kierunku politologia, na studiach uzupełniających (magisterskich). Współtworzyłam także Raport Samooceny dla Komisji Akredytacyjnej na kierunku politologia w 2010 roku. Byłam członkiem Komisji ds. Grantów na Wydziale Politologii i Studiów Międzynarodowych UMK (w kadencji władz dziekańskich 2012-2016), a od roku 2016 jestem członkiem komisji dyscyplinarnej UMK. Współpracuję także z Toruńskim Uniwersytetem Trzeciego Wieku, działającym przy UMK.

Zaangażowanie dydaktyczne

Od momentu zatrudnienia na UMK prowadzę zajęcia z przedmiotów podstawowych i kierunkowych na kierunkach politologia oraz dziennikarstwo i komunikacja społeczna. Prowadzę także przedmioty autorskie zarówno w języku polskim: socjologia partii politycznych i wyborów, kobiety w naukach społecznych, historia i polityka Australii, jak i w języku angielskim: Political and Party Systems of the Anglo-Saxon World: UK, USA, Canada, Australia and New Zealand, British and Australian Politics for the beginners in English oraz zajęcia dla studentów z program ERASMUS: An Outline of Polish Political System, Political Parties and Party System in Poland, dla słuchaczy studiów doktoranckich: Lobbying w polityce oraz dla słuchaczy studiów podyplomowych: Metody działania społecznego oraz lobbingu, Kobiety w przestrzeni publicznej. Do kwietnia 2019 roku wypromowałam 8 licencjatów.

Bibliografia:

- Almond Garbierl i Sydney Verba (1995), *The Civic Culture. Political Attitudes and Democracy in Five Nations*, Little, Brown and Co. (Inc.), omówione w: J. Szczupaczyński (red.), *Władza i społeczeństwo*, Warszawa: Scholar.
- Carty Kenneth (2004), *Parties as Franchise Systems. The Stratarchical Organizational Imperative*. „Party Politics nr 1, s. 5–24.
- Creswell John (2013), *Projektowanie badań naukowych. Metody jakościowe, ilościowe i mieszane*, Kraków: Wydawnictwo UJ.
- Grabowska Mirosława (2004), *Podział postkomunistyczny. Społeczne podstawy polityki w Polsce po 1989 roku*, Warszawa: Scholar.
- Grabowska Mirosława i Tadeusz Szawiel (1993), *Anatomia elit politycznych. Partie polityczne w postkomunistycznej Polsce*, Warszawa: Instytut Socjologii UW.

M. W. A.

- Grabowska Mirosława i Tadeusz Szawiel (2001), *Budowanie demokracji. Podziały społeczne, partie polityczne i społeczeństwo obywatelskie w postkomunistycznej Polsce 1991-1993*, Warszawa: PWN.
- Garlicki Jan i Artur Noga-Bogomilski (2004), *Kultura polityczna w społeczeństwie demokratycznym*, Warszawa: Fundacja Europea.
- Heidar Knut (2010), *From Mass to Cadre Parties. Trends in Party Member's Involvement in Norway*, referat zaprezentowany podczas panelu „Party Membership and Activists: the State of the Art. Comparative Perspective”, w czasie World ISA Congress. Götteborg.
- Heidar Knut i Jo Saglie (2003), *Predestined Parties? Organizational Change in Norwegian Political Parties*, „Party Politics”, nr 2, s. 219-239.
- Katz Richard i Peter Mair (eds) (1992), *Party Organizations. A Data Handbook in Western Democracies 1960-90*, London-Newbury-New Delhi 1992.
- Katz Richard i Peter Mair (1997), *Party Organization, Party Democracy, and the Emergence of the Cartel Party*, w: P. Mair, *Party System Change*, Oxford: Oxford University Press, s. 93-119.
- Karvonen Lauri (2010), *The Personalization of Politics: A Study of Parliamentary Democracies*, London: ECPR Press.
- Kitschelt Herbert (1989), *The logics of party formation: Ecological politics in Belgium and West Germany*, Ithaca: Cornell University Press.
- Kosiara-Pedersen Karina (2016), *Varieties of Party Membership*. Referat przedstawiony podczas 24 World Congress of Political Science IPSA, s. 1-25.
- Paczeński Anna i Jean-Michel de Waele, (2011), *Ludzie partii, idealisci czy pragmatycy? Kadry partyjne w świetle badań empirycznych*, Warszawa: Wydawnictwo Scholar.
- Passarelli Gianluca (ed.) (2015), *The Presidentialization of Political Parties: Organizations, Institutions and Leaders*, London: Palgrave.
- Pilet Jean-Benoit i William Cross (eds.) (2016), *The Politics of Party Leadership. A Cross-National Perspective*, Oxford: Oxford University Press.
- Poguntke Thomas i Paul Webb (eds.) (2005), *The Presidentialization of Politics: A Comparative Study of Modern Democracies*, Oxford: Oxford University Press.
- Scarrow Susan (2015), *Beyond Party Members. Changing Approaches to Partisan Mobilization*. Oxford: Oxford University Press.
- Sobolewska-Myślik Katarzyna, Beata Kosowska-Gąstoł i Piotr Borowiec (2010), *Struktury organizacyjne polskich partii politycznych*, Kraków: Wydawnictwo UJ.
- Szczepański Jan (1970), *Elementarne pojęcia socjologii*, Warszawa: PWN.
- van Biezen Ingrid (2000), *On the Internal Balance of Party Power. Party Organization in New Democracies*, „Party Politics”, nr 4, s. 395-417.
- van Biezen Ingrid (2013), *The decline in party membership across Europe means that political parties need to reconsider how they engage with the electorate*. <http://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2013/05/06/decline-in-party-membership-europe-ingrid-van-biezen/> (18.11.2017).

Marie Winarska